

місцевому самоврядуванню”, поширених в США. Це сприятиме обміну досвідом, поширенню "найкращих практик" у сфері управління сільськими та селищними земельними ресурсами. Ще однією важливою рекомендацією є широке впровадження конкурентних основ у сфері надання земельних ділянок територіальної громади у власність та користування. У всіх випадках, коли більше однієї особи претендує на користування або придбання ділянки комунальної власності, організація і проведення земельного аукціону (конкурсу) має стати правилом, а не виключенням. Закон сьогодні дозволяє продавати на конкурсі не лише ділянку, а й право користування нею на умовах оренди; досвід наших сусідів – поляків, білорусів, угорців – свідчить, що конкурентний продаж істотно підвищує надходження до місцевих бюджетів та відповідальність землекористувачів за результати своєї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Леванський І. Плата за землю 2019 // Бюджетник. URL: <https://www.budgetnyk.com.ua/article/354-plata-za-zemlyu-2019>
3. Основи місцевого самоврядування // Аграрний сектор України URL: <http://agroua.net/economics/documents/category-37/doc-38/>
4. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком / Небава М. І., Ткачук Л. М. // Електронний навчальний посібник URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_u_pravlinny_a_regionalnym_rozvytkom/4_3.html

СТАТУС НАРОДНОГО ДЕПУТАТА

Сміхун В. С. здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально – наукового інституту № 3, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Сьох К. Я.**

Останнім часом суспільство України бере активну участь в обговоренні парламентських змін, які відбуваються в стінах Верховної Ради України. Після парламентських виборів 2019 року дійсно відбуваються кардинальні зміни в чинному законодавстві. Одними із перших були зміни що стосуються правового статусу народного депутата України.

Правовий статус народного депутата України закріплений в Конституції України і в Законі України «Про статус народного депутата» від 17 листопада 1992 р. Народний депутат України – це представник Українського народу у Верховній Раді України і уповноважений ним протягом строку депутатських повноважень здійснювати повноваження, передбачені Конституцією України та законами України [1 ст.1]. Саме депутатський мандат передбачає легітимність повноважень обраного депутата та обумовлює характер відносин між депутатами і виборцями. Передусім від депутатського мандата визначається

характер стосунків депутата з виборцями. Депутатський мандат може бути вільним або імперативним [2].

В Україні депутатський мандат з прийняттям Конституції 1996 р. є вільним тому, що не можна відкликати чи зобов'язати виконувати накази виборців. А ось, наприклад, у Італії імперативний мандат заборонено, оскільки ознакою імперативного мандату є відповідальність народного депутата перед виборцями саме свого округу, які наділені правом надавати депутатові накази виборців та відкликати його у випадках, що передбачені законом. Ще однією ознакою імперативного мандату є періодична звітність народного депутата перед виборцями. А також, після внесення 8 грудня 2004 р. змін до Конституції України мандат народного депутата набув певних ознак імперативного характеру. Це обумовлено тим, що було надано керівному органу відповідної політичної партії права у певних випадках достроково припинити повноваження народного депутата України [3 ст.81].

Народним депутатом України може бути громадянин України, котрий на день виборів досяг двадцяти одного року та має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років. Не може бути обраним громадянин, котрий має судимість або якщо ця судимість не погашена в встановленому законом порядку. Повноваження народних депутатів України розпочинаються з моменту складання присяги, а припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради України.

Але також вони можуть бути припинені достроково у таких випадках : 1) складення повноважень за особистою заявою депутата; 2) припинення його громадянства; 3) порушення вимог щодо несумісності; 4) смерті.

Статус народного депутата України визначається Конституцією та законами України. Важливою конституційною гарантією є депутатська недоторканість, головна мета якої – забезпечення безперешкодного й головне ефективного здійснення депутатом своїх функцій.

Але на даний час Закон України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України» (а саме, щодо недоторканості народних депутатів) №7203, котрий був ухвалений Верховною Радою наприкінці серпня поточного року, передбачає вилучення частини статті 80 із Основного Закону [4]. При цьому про повну відміну недоторканості народних депутатів говорити не можна. У депутатів зберігається індемнітет; вони не будуть нести відповідальності за політичні рішення, за голосування чи публічні виступи.

Народний обранець має нести відповідальність за вчинення злочину. Тому, українці так наполегливо вимагали від законодавчої гілки влади внести зміни до Конституції України про зняття недоторканості народного депутата. Наприклад, в Австралії ще у 1987 р. змінили законодавство стосовно індемнітету. Усвідомивши, що суди суворо обмежують право на свободу висловлювань депутата, Сенат закріпив у статуті засоби судового захисту слухань.

Зміст конституційно-правового статусу депутатів визначає також принцип несумісності депутатського мандата. Тобто, депутат протягом усього строку свої повноважень не може займати визначені законом посади, що є оплачуваними. Що саме цікаве, цей принцип стосується не кандидата, а вже

обраного депутата, котрий мусить відмовитися від своєї попередньої посади на користь місця в парламенті. Цей принцип в різних країнах визначається по різному. В США до цього змісту відносять заборону членства у двох палатах парламенту. Але завжди є несумісними є мандат депутата і судові посади. Також, взявши за приклад Австралію, в котрій є принцип несумісності депутатського мандата і посад на державній службі, то державному службовцю, якщо він обраний у парламент, надається час для депутатської діяльності. А в Іспанії не сумісництво стосується лише окремих найвищих посад[5 с.6].

Висновок. Порівнюючи конституційно-правовий статус народного депутата України з іншими зарубіжними країнами можна зробити декілька висновків. Вдосконалення законодавства про статус народного депутата України вимагає не лише врахування вітчизняного досвіду, наукових робіт у цій сфері, але й важливе значення мають рекомендації, висловлені авторитетними міжнародними організаціями.

Взаємовідносини народного депутата України з виборцями дуже слабкі під час виконання їх повноважень. Так, є певні приймальні депутата, куди може звернутися громадянин України. Але в більшості випадків вони закриті, хоча депутат зобов'язаний проводити зустрічі з виборцями. Зачасту ці зустрічі проводяться тільки під час виборів, а не протягом всього строку їх повноважень. Щодо імунітету українських депутатів порівняно з зарубіжними – привілеїв в українських депутатів значно більше. Але використовуючи зарубіжний досвід, в силу вступить закон, що дозволить вийти на рівну пряму щодо змісту імунітету з зарубіжними країнами. Щодо індемнітету, то українські депутати не несуть юридичної відповідальності за голосування або висловлювання в парламенті, за винятком відповідальності за образу чи наклеп. А також народний депутат не зобов'язаний розголошувати джерело інформації, якою послуговується. Щодо несумісництва, то на мою думку потрібно встановити більш обмежений перелік робіт, які виконує вже обраний депутат. Адже його діяльність передбачає участь у роботі Верховної Ради України, участь у роботі над законопроектами. А не сумісництво з іншою оплачуваною роботою, тоді як діяльність у Верховній Раді може в нього посідати друге місце за важливістю роботи. Переймаючи зарубіжний досвід, ми можемо відновити більшу довіру громадян зокрема до депутатів, адже цензи, сумісництво і обов'язки в Конституціях зарубіжних країн прописані більш чітко та звужено, що дає змогу депутатам ефективно і результативно виконувати свою роботу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про статус народного депутата України» // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3
2. Правовий статус депутата України: Закон України URL: <https://studfile.net/preview/5601814/page:26/>
3. Конституція України // Основний Закон України URL: України (ВВР). 1996. №30. 141 <https://zakon.rada.gov.ua>.

5. Стаття «Депутатський імунітет: який захист втратили народні обранці»
URL: <https://www.vectornews.net/news/politics/140022-deputatskiy-muntet-yakiy-zahist-vtratili-narodn-obranc.html>

9. Інформаційно-аналітичне дослідження «Депутатські привілеї» // Київ. 2007. с. 6

ПРИНЦИПИ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В ЮРИДИЧНІЙ СФЕРІ

Солоненко О.М., професор кафедри конституційного права та прав людини, Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Резніченко А. О., здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу факультету навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання, Національної академії внутрішніх справ

Слід відмітити, що сучасні принципи права є тими засадничими правовими основами, стрижневими ідеями, у яких сконцентровано суть права, які визначають його зміст. За принципами права можна характеризувати правову національну систему, визначати рівень гуманності чинного законодавства, його відповідність міжнародним стандартам у сфері прав і свобод особи. Нормативне офіційне закріплення загальновизнаних принципів права є критерієм демократичності національної правової системи, її необхідною якістю та вихідним чинником правозастосовної діяльності [1, с. 10-16]. Отже, за принципами права, зокрема можливо провести правову характеристику національної правової системи. А одним з принципів права, який символізує гуманність чинного законодавства та відповідність міжнародним стандартам у сфері прав і свобод фізичної особи є «принцип пропорційності».

Термін «пропорційність» у правовому сенсі означає правильне співвідношення між характером цілей, які переслідують державні органи публічної влади, і діями, які здійснюються для їх досягнення. Насамперед, дана вимога стосується реалізації таких дій правового значення, причинно-наслідковим зв'язком яких є обмеження прав і свобод фізичної особи. Відтак, будь-яке правове обмеження не повинно виходити за межі необхідного, не бути надмірним (гіпертрофованим).

Згідно з принципом пропорційності, як справедливо зазначає М. Селівон, обмеження прав має відповідати: законним цілям; не може бути більш суворим, ніж це необхідно; реальній необхідності обмеження; балансу між конституційно гарантованими правами індивіда і суспільним інтересом або правами інших людей [2, с. 41-44]. В основі принципу пропорційності, лежить ідея необхідності застосування законних обмежувальних дій з боку держави та балансу забезпечення прав і свобод фізичної особи.

Принагідно також відзначимо, що символом пропорційності можуть бути терези (відповідають за точність відповідних вимірювань) Феміди, яка зображується з пов'язкою на очах (символом неупередженості) [3, с. 13].